

NOWE

na
100%

REPETYTORIUM

SZKOŁA
PODSTAWOWA

HISTORIA

ZGODNE
Z WYMAGANIAMI
CKE

niezbędne
wiadomości

pewniak
na teście

pewniaki
na test

mapy, tabele,
zestawienia

osiągniesz
najwyższy wynik

klasy
4-6

NOWE *na 100%*
REPETYTORIUM
SZKOŁA
PODSTAWOWA

HISTORIA

klasy
4-6

Autorka:

Beata Józków

Wykorzystano materiały autorstwa: Agnieszki Chłosty-Sikorskiej

Redaktor prowadzący serii:

Agnieszka Antosiewicz

Nadzór merytoryczny:

Joanna Bienia-Fijas, Ewa Borkowska, Marek Płócienniczak,

Daniel Siemiński, Małgorzata Szankowska

Korekta:

Konrad Stanilewicz, Agata Tondera, Maria Zagnińska

ISBN: 978-83-8186-220-2

Wydanie I

© Copyright by Wydawnictwo GREG® Sp. z o.o.

Wydawnictwo GREG®

ul. Klasztorna 2B

31-979 Kraków

tel. 12 680 15 50

www.greg.pl

Księgarnia internetowa: www.greg.pl

Znak firmowy GREG® zastrzeżony w Urzędzie Patentowym RP.

Znak słowno-graficzny Pewniak na teście® zastrzeżony
w Urzędzie Patentowym RP.

Wszystkie prawa zastrzeżone.

Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana
lub przedrukowana bez pisemnej zgody Wydawnictwa GREG®.

Layout i skład:

Pracownia Register

Okładka:

Aleksandra Zimoch

Wykorzystano zdjęcia:

Nejron Photo, Rido / Shutterstock.com

NOWE

na
100%

REPETYTORIUM

SZKOŁA
PODSTAWOWA

HISTORIA

klasy
4-6

Spis treści

Pewniak
na teście *W całej książce
pewniaki na teście!*

WPROWADZENIE DO HISTORII

Polskie dziedzictwo kulturowe.....	8
Symbole narodowe	8
Hymn – <i>Mazurek Dąbrowskiego</i>	10
Legendy o początkach państwa polskiego	13
Etnograficzne regiony Polski. Zabytki i symbole kultury polskiej.....	14
Historia jako nauka.....	16
Jak liczyć lata i wieki?.....	19
Podział dziejów na epoki.....	23
Ważne postacie i wydarzenia.....	26

Książę Mieszko I oraz Czeszka Dobrawa, Bolesław Chrobry, Kazimierz Wielki, Jadwiga, Władysław Jagiełło, Mikołaj Kopernik, Jan Zamoyski, Stefan Czarniecki, ks. Augustyn Kordecki, Jan III Sobieski, Stanisław August Poniatowski, Tadeusz Kościuszko, Jan Henryk Dąbrowski, Józef Wybicki, Romuald Traugutt, Maria Skłodowska-Curie, Józef Piłsudski, Eugeniusz Kwiatkowski, Tadeusz Zawadzki – Zośka, Aleksy Dawidowski – Alek, Jan Bytnar – Rudy, Witold Pilecki, Danuta Siedzikówna „Inka”, Jan Paweł II, Lech Wałęsa, ks. Jerzy Popiełuszko, Anna Walentynowicz, Andrzej Gwiazda

Jak rozwiązywać zadania z tekstem źródłowym?	51
--	----

PREHISTORIA

Najdawniejsze dzieje ludzkości	56
--------------------------------------	----

STAROŻYTNOŚĆ

Mezopotamia	60
Egipt	63
Izrael (Palestyna).....	67

GRECJA

Grecja	69
Sparta	71
Ateny	72
Kultura starożytnej Grecji.....	74
Religia starożytnej Grecji.....	77
Igrzyska olimpijskie	79
Podboje Aleksandra Wielkiego	79

RZYM

Rzym	80
Legenda o powstaniu Rzymu	81
Rzym jako republika	81
Społeczeństwo rzymskie	82
Podboje Rzymu.....	84
Rzym jako cesarstwo.....	85
Kultura starożytnego Rzymu	88
Religia starożytnego Rzymu	94
Powstanie i rozwój chrześcijaństwa.....	94

ŚREDNIOWIECZE

Bizancjum	98
Świat islamu	100
Społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy	102
Feudalizm i system lenny	102
Społeczeństwo stanowe	104
Zakładanie miast (lokacja)	105
Kultura romańska – wczesne średniowiecze	109
Kultura gotycka – późne średniowiecze	110
Rola Kościoła w średniowieczu	111
Średniowieczna Europa	114
Państwo Franków	114
Święte Cesarstwo Rzymskie Narodu Niemieckiego	116
Słowianie	118
Konflikt między papieżem a cesarstwem – spór o inwestyturę	120

POLSKA W OKRESIE WczesnoPIASTOWSKIM

Polska w okresie wczesnopiastowskim	122
Mieszko I, Bolesław Chrobry, Mieszko II Lambert, Kazimierz Odnowiciel, Bolesław Szczodry, Bolesław Krzywousty	
Społeczeństwo Polski pierwszych Piastów	130
Polska w okresie rozbitcia dzielnicowego	130
Proces zjednoczenia państwa polskiego na przełomie XIII/XIV w.	132
Władysław Łokietek	
Polska w XIV i XV w.	134
Kazimierz III Wielki	
Jadwiga	
Unia Polski z Litwą	137
Władysław Jagiełło, Władysław Warneńczyk, Kazimierz Jagiellończyk, Jan Olbracht, Aleksander Jagiellończyk	
Rozwój monarchii stanowej i uprawnień stanu szlacheckiego do 1505 r.	142

NOWOŻYTNOŚĆ

Wielkie odkrycia geograficzne	146
Kultura renesansu	151
Reformacja i kontrreformacja	157
„Złoty wiek” w Polsce na tle europejskim	162
Demokracja szlachecka	162
Królowie polscy okresu odrodzenia	163
Zygmunt I Stary, Zygmunt II August	
Gospodarka folwarczno-pańszczyźniana w Polsce w XVI w.	165
Unia lubelska (1569) – powstanie Rzeczypospolitej Obojga Narodów	166
Konfederacja warszawska (1573)	170
Henryk Walezy, Stefan Batory	
Wojny Polski w XVII w.	174
Wojny ze Szwecją	174
Wojny z Rosją	176
Wojny z Turcją	176

Wojny z Kozakami – powstanie Chmielnickiego na Ukrainie (1648)	178
Bilans wojen	179
Królowie Polski w XVII w.	180
Elekcje władców z dynastii Wazów	180

Zygmunt III Waza, Władysław IV Waza, Jan Kazimierz Waza

Kolejni królowie elekcyjni.....	182
---------------------------------	-----

Michał Korybut Wiśniowiecki, Jan III Sobieski

Kultura baroku	184
----------------------	-----

EUROPA W XVII I XVIII W.

Europa w XVII i XVIII w.	188
Monarchia absolutna we Francji.....	188
Angielska monarchia parlamentarna	190
Kultura oświecenia.....	194
Reformy oświeceniowe	200
Powstanie Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.....	204
Rzeczpospolita Obojga Narodów w I połowie XVIII w.	207
Kryzys państwa w epoce saskiej.....	207
Elekcje Sasów na tron polski	207

August II Mocny, August III Sas

Projekty reform ustrojowych	210
Rzeczpospolita w dobie stanisławowskiej.....	212

Stanisław August Poniatowski

DROGA DO UPADKU RZECZYSPOLITEJ

Konfederacja barska (1768–1772)	215
I rozbiór Polski (1772)	215
Sejm Wielki (Czteroletni) (1788–1792)	217
Konstytucja 3 maja (1791)	218
II rozbiór Polski (1793)	221
Powstanie kościuszkowskie (insurekcja kościuszkowska, 1794).....	222
III rozbiór Polski (1795)	223
Przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.	224

OKRES NAPOLEOŃSKI

Wielka Rewolucja Francuska (1789–1799)	225
Epoka napoleońska	229
Sprawa polska za czasów Napoleona.....	232

UWAGA!

Wskazuje informacje, które mogą pojawić się na teście lub sprawdzianie.

Drogi uczniu!

Trzymasz w ręku *Nowe repetytorium – szkoła podstawowa – historia kl. 4–6*, najnowszy i najbardziej aktualny zbiór informacji z przedmiotu, którego będziesz się uczyć. Książka jest w pełni zgodna z podstawą programową, dzięki czemu możesz być pewien, że znajdziesz tu wszystkie informacje, których potrzebujesz. Zagadnienia nadobowiązkowe, z którymi warto się zapoznać w celu lepszego zrozumienia wydarzeń i procesów historycznych, zostały oznaczone w taki sposób:

Materiał przedstawiono prostym i zrozumiałym językiem, ilustruje go dużo tabel, wykresów, schematów, zdjęć – to wszystko pomoże Ci w nauce i ją ułatwi. Zawarty materiał odpowiada treściom pierwszych trzech lat nauczania historii w szkole podstawowej. Gorąco polecamy Ci także drugą część książki – *Nowe repetytorium – szkoła podstawowa – historia kl. 7–8*, w którym znajdziesz wiadomości z dwóch ostatnich klas.

Nasze repetytorium pomoże Ci przygotować się do lekcji, sprawdzianu, odpowiedzi czy klasówki, będzie nieocenioną pomocą w codziennej nauce. Przejrzysta forma książki i jej przyjazna dla oka, kolorowa szata graficzna sprawią, że chętnie będziesz sięgał po tę pozycję w ciągu wszystkich lat w szkole podstawowej.

Warto zwrócić uwagę na pojawiający się na marginesach **znaczek „pewniak na teście”**. Wskazuje on treści, które zazwyczaj pojawiają się w pytaniach we wszelkich testach sprawdzających wiedzę, a także w podręcznikach i na klasówkach. Warto dobrze je przyswoić – jest duże prawdopodobieństwo, że i Ty **spotkasz się z pytaniami o te zagadnienia!**

Z *Nowym repetytorium – szkoła podstawowa – historia kl. 4–6* z całą pewnością ten przedmiot nie będzie miał przed Tobą żadnych tajemnic!

Autorka
i Wydawnictwo GREG

Pewniak
na teście

Polskie dziedzictwo kulturowe

Dziedzictwo kulturowe to zbiór rzeczy materialnych oraz niematerialnych, które są związane z wierzeniami, wartościami duchowymi, zjawiskami historycznymi, obyczajami i tradycjami, które warto zachować, zapamiętać. Mają one wartość dla tożsamości danej społeczności i dla zachowania tradycji. Upamiętniają wydarzenia, osoby, dzieje, podkreślając i umacniając poczucie przynależności do danej społeczności.

Polskie dziedzictwo kulturowe to nasze symbole narodowe, nasza historia, zabytki ruchome i nieruchome, postacie, osiągnięcia, kultura (literatura, malarstwo, rzeźba, muzyka itd.), obyczaje i tradycje.

Symbole narodowe

Pewniak
na teście

Symbole narodowe – symbole danego narodu, które go reprezentują, służą podtrzymaniu tożsamości narodowej. Pełnią ważną funkcję podczas obchodów świąt narodowych w Polsce, można je również zobaczyć podczas uroczystości państwowych, a także w szkołach czy urzędach.

Tożsamość narodowa – poczucie przynależności do danego narodu, jedności z jego obywatelami i współuczestnictwa w jego historii i kulturze.

Pewniak
na teście

Tożsamość narodowa nie zmienia się, jeżeli ktoś wyjedzie z kraju, z którym łączy go więź. Dlatego Polacy mieszkający za granicą tworzą tzw. Polonię, czyli społeczność polską poza krajem. Istnieje m.in. bardzo liczna Polonia w krajach takich jak Wielka Brytania, Stany Zjednoczone, Kanada.

Flaga Polski

Pewniak
na teście

Flaga Polski składa się z **dwoch poziomych i równoległych pasów** tej samej długości oraz szerokości – **białego i czerwonego**.

Pas biały znajduje się w górnej części, a czerwony w dolnej części flagi.

Pewniak
na teście

Biel to kolor szlachetności i czystości (uczciwości), a czerwień – odwagi i męstwa.

- ◆ Biało-czerwona flaga jest oficjalną flagą narodową od 1831 r.,
- ◆ została uznana za symbol narodowy w 1919 r.,
- ◆ od 2004 r. w Polsce 2 maja obchodzony jest **Dzień Flagi**.

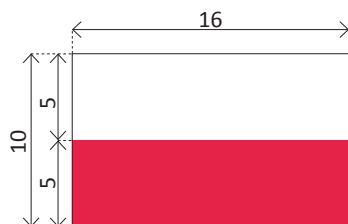
▲ Flaga narodowa

▲ Bandera cywilna i państwowa RP

▲ Bandera wojenna RP

▲ Proporcje wymiarów flagi Polski

Pewniak
na teście

Godło Polski

Godłem Polski
jest **biały orzeł**
na **czerwonym tle**.

Głowę ze złotą koroną
ma odwróconą
w prawą stronę*.

Ma złote szpony
i dziób.

Pewniak
na teście

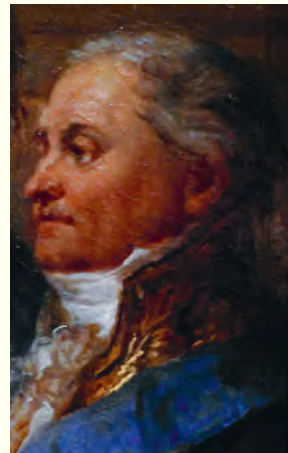
- ◆ Jest to najstarszy polski symbol narodowy,
- ◆ jego **pierwotny wzór jest to herb Piastów**, a wzorowany jest na **godle z czasów króla Stefana Batorego**,
- ◆ godło to symbol (może występować samodzielnie), **herb to tarcza z godłem**,
- ◆ **symbol orła związany jest z legendą o Gnieźnie i Lechu, Czechu i Rusie; Lech zobaczył na drzewie gniazdo, gdzie znajdował się biały orzeł z pisklętami**; gdy orzeł rozpostarł skrzydła na tle czerwonego od zachodu słońca nieba, Lech zachwycił się tym widokiem i wykorzystał wizerunek orła w swoim herbie,
- ◆ według najczęstszych interpretacji pierwowzorem ptaka z godła jest bielik,
- ◆ w okresie PRL (1944–1989) orzeł w polskim godle nie miał korony; nowy wzór godła, w którym przywrócono koronę, obowiązuje od 22 II 1990 r.

Pewniak
na teście

Hymn – Mazurek Dąbrowskiego

Pewniak
na teście

- ◆ Autorem słów hymnu jest **Józef Wybicki**,
- ◆ pieśń **powstała w 1797 r. we Włoszech w miejscowości Reggio**,
- ◆ pierwotna nazwa brzmiała **Pieśń Legionów Polskich we Włoszech**,
- ◆ utwór ten miał podnosić na duchu polskich legionistów i uświadomić im, że Polska nie umrze, dopóki o nią walczą,
- ◆ w 1927 r. pieśń została oficjalnym hymnem Polski i zyskała tytuł **Mazurek Dąbrowskiego** (innym kandydatem do tej roli była **Rota Marii Konopnickiej**),
- ◆ **Mazurek Dąbrowskiego** to symbol polskości, który w trudnych czasach podnosił Polaków na duchu i dawał wiarę w przetrwanie trudnych czasów,
- ◆ hymn należy zawsze śpiewać w pozycji stojącej, mężczyźni – bez nakryć głowy.

▲ Józef Wybicki

* Zgodnie z zasadami opisu herbów; obserwator widzi orła patrzącego w lewo.

*Jeszcze Polska nie zginęła,
Kiedy my żyjemy.
Co nam obca przemoc wzięła,
Szablą odbierzemy.*

*Marsz, marsz, Dąbrowski,
Z ziemi włoskiej do Polski.
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.*

*Przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę,
Będziem Polakami.*

*Dał nam przykład Bonaparte,
Jak zwyciężać mamy.*

*Marsz, marsz, Dąbrowski...
Jak Czarniecki do Poznania
Po szwedzkim zaborze,
Dla ojczyzny ratowania
Wrócim się przez morze.*

*Marsz, marsz, Dąbrowski...
Już tam ojciec do swej Basi
Mówi zapłakany –
Słuchaj jeno, pono nasi
Biją w tarabany.
Marsz, marsz, Dąbrowski...*

WOKALIZACJA

JESZCZE POLSKA NIE ZGINĘŁA

kompozytor: Karłowicz

Święta państwowe i narodowe w Polsce

WAŻNE POLSKIE ŚWIĘTA NARODOWE (CHRONOLOGICZNIE)

data	święto	znaczenie
1 marca	Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”	upamiętnienie żołnierzy podziemia antykomunistycznego
1 maja	Święto Pracy	międzynarodowy dzień solidarności ludzi pracy
3 maja	Święto Narodowe Trzeciego Maja	upamiętnienie uchwalenia Konstytucji 3 maja 1791 r.
1 sierpnia	Narodowy Dzień Pamięci Powstania Warszawskiego	w hołdzie bohaterom Powstania Warszawskiego
15 sierpnia	Święto Wojska Polskiego	obchodzone na pamiątkę wygranej przez Polaków Bitwy Warszawskiej (z bolszewicką Rosją) w 1920 r.
31 sierpnia	Dzień Solidarności i Wolności	rocznica podpisania porozumień sierpniowych
11 listopada	Narodowe Święto Niepodległości	upamiętnienie odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r.

Inne ważne święta:

- ◆ 24 marca – Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką,
- ◆ 13 kwietnia – Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej,
- ◆ 14 kwietnia – Święto Chrztu Polski,
- ◆ 2 maja – Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej, Dzień Polonii i Polaków za Granicą,
- ◆ 4 czerwca – Dzień Wolności i Praw Obywatelskich,
- ◆ 11 lipca – Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej,
- ◆ 17 września – Dzień Sybiraka,
- ◆ 14 października – Dzień Edukacji Narodowej,
- ◆ 13 grudnia – Dzień Pamięci Ofiar Stanu Wojennego.

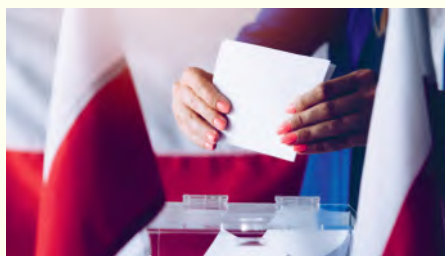
Być patriotą – co to znaczy?

Pewniak
na teście

Patriotyzm – postawa szacunku, miłości i przywiązania do własnej **ojczyzny** (czyli państwa, np. Polski – dla Polaka, Czech – dla Czecha, Francji – dla Francuza itp.). Człowiek, który prezentuje taką postawę, nazywany jest patriotą.

Pewniak
na teście

Patriotyzm lokalny – miłość do „małej ojczyzny”, czyli rodzinnego miasta, wsi, dzielnicy, osiedla, regionu, rodzinnej miejscowości. Można poszerzać swoją wiedzę o „małej ojczyźnie” dzięki informacjom uzyskanym z internetu, miejscowej prasy, lokalnych podań i legend, książek, zwiedzając muzea, a także rozmawiając ze starszymi mieszkańcami.

Legendy o początkach państwa polskiego

Legendy – to opowieści o postaciach fantastycznych lub historycznych, przekazywane początkowo w formie ustnej. Przechodziły z pokolenia na pokolenie, aż zostały spisane. Nierzadko istnieją w różnych wersjach. Przedstawiają dzieje mędrców, władców, bohaterów, świętych. Nawiązują do wydarzeń historycznych, ale często pełne są niezwykłych wydarzeń i fantastycznych stworzeń. O początkach państwa polskiego również powstało wiele legend.

- ◆ **Legenda o Lechu, Czechu i Rusie** – mówi ona o założeniu państwa polskiego przez jej legendarnego pierwszego władcę, Lecha (oraz Rusi, czyli Rosji – przez Rusa i Czech – przez Czecha). Lech, Czech i Rus byli to trzej bracia, którzy szukali dla siebie i swojego ludu miejsca do osiedlenia. Rusowi spodobały się wielkie i rozległe równiny, Czechowi piękna górzysta okolica, a Lech zawędrował na tereny porośnięte gęstym lasem, gdzie na leśnej polanie zobaczył na wielkim dębie gniazdo białego orła, który na widok ludzi unióś się na nogach i rozwinął skrzydła. Lech uznał to znak i tam właśnie się osiedlił. Według legendy w tym miejscu Lech założył pierwszą stolicę Polski – Gniezno. Orzeł zaś został uwieczniony w godle Polski.
- ◆ **Legenda o Popielu, którego myszy zjadły** – mówi ona o złym, okrutnym i podstępnym władcy Polan (czyli plemienia, które dało początek Polakom), mieszkającym w zamku nad jeziorem Gopło. Gnębił on poddanych, a kiedy jego stryjowie przyszedli do niego w imieniu ludu ze skargą, zaprosił ich na ucztę i wszystkich otruwał. Wkrótce potem w jego zamku zaczęły pojawiać się coraz większe stada myszy, które w końcu go zjadły.
- ◆ **Legenda o Piaście Kołodzieju** – mówi ona o początkach królewskiego rodu Piastów, który jako pierwszy rządził Polską. Piast Kołodziej mieszkał koło Gniezna i był biednym rzemieślnikiem, zajmującym się wyrobem kół do wozów. Słynął jednak z mądrości i gościnności. Miał jednego syna, Siemowita, który od urodzenia był niewidomy. Gdy chłopczyk skończył siedem lat, zgodnie ze zwyczajem Piast i jego żona Rzepicha wyprawili postrzyżyny (czyli uroczystość, na której chłopcu obcinano włosy i przekazywano go pod opiekę ojca). W trakcie obrzędu zjawili się dwaj obcy wędrowcy, którym książe Popiel odmówił gościny. Piast przyjął ich bardzo serdecznie, martwił się jednak, że nie ma co im dać do jedzenia, gdyż uczta już się skończyła – wtedy okazało się, że resztki jedzenia cudownie się rozmnożyły. Okazało się, że byli to Jezus i św. Piotr; odwiedzili się Piastowi, przywracając Siemowitowi wzrok. Wiadomość o cudzie rozeszła się szeroko, a gdy zginął zły władca Popiel, na jego miejsce wybrano Piastę, który rządził przez wiele lat mądrze i rozsądnie. Po nim na tron wstąpił Siemowit. Według legendy był on ojcem Lestka, ten ojcem Siemomysła, a z kolei jego synem był Mieszko I, pierwszy potwierdzony historycznie władca Polski.

Etnograficzne regiony Polski. Zabytki i symbole kultury polskiej

▲ 2. Kujawy – Stare Miasto i zabytkowe spichrze na nabrzeżu Brdy w Bydgoszczy

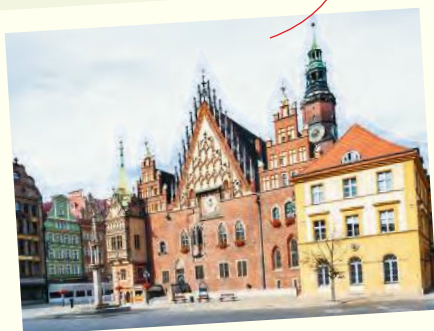
▲ 1. Pomorze – zamek krzyżacki w Toruniu

▲ 3. Wielkopolska – kolorowe kamieniczki i ratusz w Poznaniu

▲ 1. Pomorze – Brama Żuraw w Gdańsku, najstarszy dźwig portowy średniowiecznej Europy

▲ 4. Śląsk – ratusz we Wrocławiu

▲ 8. Warmia i Mazury – zamek Kapituły Warmińskiej w Olsztynie

▲ 7. Podlasie – Pałac Branickich w Białymstoku

▲ 6. Mazowsze – Zamek Królewski w Warszawie

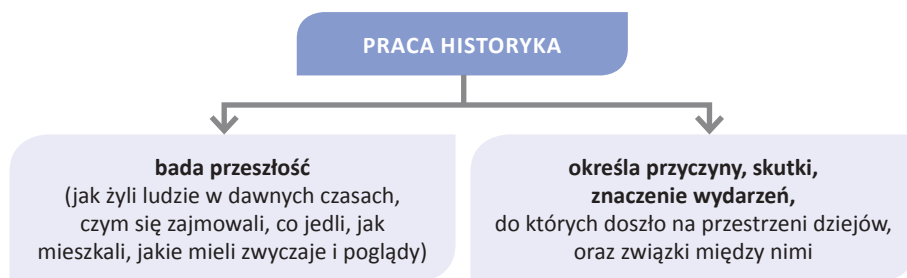

▲ 5. Małopolska – Wawel w Krakowie

Historia jako nauka

Pewniak na teście

Historia – nauka o przeszłości ludzkości od jej początków po czasy nam współczesne. Historycy badają przeszłość i jej wpływ na czasy współczesne.

Pewniak na teście

Źródła historyczne – pozostałości po działalności człowieka w przeszłości.

Pewniak na teście

? CIEKAWOSTKA

Pewniak na teście

Pisane źródła historyczne (kroniki, pamiętniki itp.) nie zawsze zawierają samą prawdę! Zdarza się często, że autor koloryzował, czyli ubarwiał wydarzenia, pisał nieprawdę z powodu braku wiedzy, przekręcał fakty lub po prostu z różnych powodów kłamał. Dlatego częścią pracy historyka jest sprawdzanie, czy informacje z takich źródeł rzeczywiście są prawdziwe.

.....

* Kronika – chronologiczny opis jakichś wydarzeń, często obejmujący dłuższy czas, np. przebieg wojny albo dzieje państwa.

Nauki pomocnicze historii – dziedziny nauki, które pozwalają na właściwą ocenę źródeł (ich autentyczności, wiarygodności i znaczenia).

Nauki pomocnicze historii to m.in.:

- ◆ archeologia – bada wykopaliska,
- ◆ heraldyka – bada herby,
- ◆ numizmatyka – bada monety,
- ◆ genealogia – bada pokrewieństwo między ludźmi i rodami,
- ◆ sfragistyka – bada pieczęcie.

▲ Przykłady zwierząt pojawiających się na herbach (wiwerna, lew, pegaz) – jeden z działów zainteresowania heraldyki

Chronologia – nauka zajmująca się ustalaniem dat wydarzeń, które miały miejsce w przeszłości. Historycy ustalają, w którym roku, w jakim miesiącu i dniu miały one miejsce, a także określają kolejność wydarzeń (można ją przedstawić na linii, którą nazywamy osią czasu). Innym zadaniem chronologii jest mierzenie i podział czasu w historii, np. na ery, epoki itd.

Era – okres w historii zapoczątkowany bardzo ważnym, wyjątkowym wydarzeniem, często związanym z religią. Era zwykle dzieli się na epoki. Niektóre kraje określają też jako erę czas panowania danego władcy (np. Chiny czy Japonia).

- ◆ **Chrześcijanie za początek nowej ery przyjęli narodzenie Chrystusa,**
- ◆ **niektóre narody lub wyznawcy innych religii liczą czas inaczej;** Żydzi robią to od stworzenia świata według Biblii i w naszym roku 2020 przypada ich rok 5780/81; Muzułmanie z kolei rozpoczynają datowanie od ucieczki proroka Mahometa z Mekki do Medyny w 622 r. według naszego kalendarza; rok 2020 to dla nich 1441/42.

▲ Ludzie od zawsze posługiwali się zegarami, by mierzyć czas; starożytni wykorzystywali do tego słońce, jednak zegary słoneczne były o wiele mniej dokładne od współczesnych zegarków, które mogą nawet łączyć się z internetem i telefonem

Oś czasu – linia, na której umieszcza się wydarzenia w kolejności chronologicznej.

Pewniak na teście

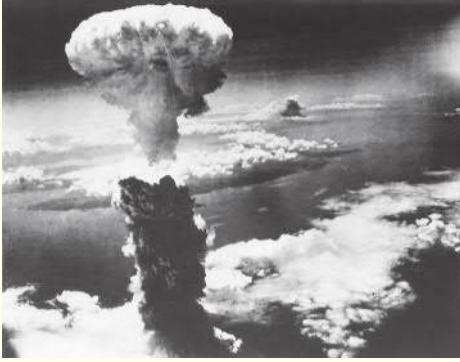
Pewniak na teście

Pewniak na teście

Pewniak na teście

Pewniak na teście

Pewniak na teście

◀ Współczesność to epoka bardzo szybkiego rozwoju militarnego świata i pracy nad nowymi rodzajami broni, w tym broni masowego rażenia; w 1945 r. Amerykanie spuścili na japońskie miasta Hiroshima i Nagasaki bombę atomową – najpotężniejszą znaną broń, zdolną niszczyć całe miasta i zabijać setki tysięcy ludzi jednocześnie; nigdy więcej nie użyto bomby atomowej w konflikcie zbrojnym

POSTACIE W HISTORII

postacie historyczne istniały w rzeczywistości, potwierdzają to źródła historyczne; np. Mieszko I, Stanisław August Poniatowski, Jan Długosz

▲ Jan Długosz – średniowieczny polski historyk, postać historyczna

postacie baśniowe są wymyślone; np. Królowa Śniegu (baśń nie jest źródłem historycznym – dzieje się w nieokreślonym miejscu i czasie, są w niej wydarzenia i postaci fantastyczne)

▲ Królowa Śniegu – postać z baśni

postacie legendarne istnieją w legendach, które mają podstawy historyczne, więc są prawdopodobne, ale nie mamy pewności, czy istniały; np. książę Popiel, król Artur

▲ Król Artur – legendarny władca Wielkiej Brytanii, historycy nie mają pewności, czy istniał naprawdę

Pewniak na teście

Co to jest drzewo genealogiczne?

Pewniak na teście

Pewniak na teście

Ważne rody historyczne, np. królów, przedstawia się często w formie tzw. drzewa genealogicznego. Jest to rodzaj wykresu pokazującego, jak ludzie z tego rodu są ze sobą spokrewnieni – kto jest czym synem, córką, dziadkiem, ciotką, siostrą, kto ile miał dzieci. Wykres naprawdę rysuje się w formie drzewa – „**pnium**” jest założyciel rodu, a kolejne gałęzie to następne pokolenia rodziny, np.:

Z takiego drzewa można dowiedzieć się m.in., że:

- ◆ założycielem rodu był Karol
- ◆ Karol miał dwóch synów, Tomasza i Łukasza
- ◆ Joanna była córką Tomasza
- ◆ Łukasz miał dwie córki – Annę i Sabinę
- ◆ Stefan był bratem Klary
- ◆ Karol był dziadkiem Joanny
- ◆ Marta była wnuczką Tomasza
- ◆ Karol był pradiadkiem Mateusza i Ilony.

Ważne postacie i wydarzenia

▲ Książę Polski,
Mieszko I

Książę Mieszko I oraz Czeszka Dobrawa – „rodzice chrzestni” Polski

Ten zaś Siemomysł spłodził wielkiego i sławnego Mieszka, który pierwszy nosił to imię, a przez siedem lat od urodzenia był ślepy (...). Oni zaś tłumaczyli, że ślepotą oznaczała, iż Polska przedtem była tak jakby ślepa, lecz odtąd – przepowiadali – ma być przez Mieszka oświeconą i wywyższoną ponad sąsiednie narody (...). Zaiste ślepą była przedtem Polska, nie znając ani czci prawdziwego Boga, ani zasad wiary, lecz przez oświeconego [cudownie] Mieszka i ona także została oświeconą, bo gdy on przyjął wiarę, naród polski uratowany został od śmierci w pogaństwie.

Gall Anonim, *Kronika polska*

▲ Księżna Polski,
Dobrawa

- ◆ Mieszko I to pierwszy historyczny władca Polski (książę Polan, dynastia Piastów), rządził od około 960 r., przyjął chrześcijaństwo, ponieważ chciał zwiększyć znaczenie Polski i własną pozycję w państwie oraz dążył do sojuszu z chrześcijańskimi Czechami,
- ◆ poślubił czeską księżniczkę Dobrawę, a ich synem był Bolesław Chrobry,
- ◆ 966 r. – przyjął z rąk czeskich chrzest (zwiększył znaczenie swoje i Polski w Europie, ponieważ stał się równy innym władcom chrześcijańskiej Europy) – był to historyczny początek państwa polskiego,
- ◆ Dobrawa – pobożna Czeszka, poślubiając Mieszka I wprowadziła na ziemie polskie chrześcijaństwo, sprowadzając z Czech **księży i zakonników, którzy umieli pisać i czytać.**

Pewniak
na teście

Pewniak
na teście

Plemię – grupa ludzi zamieszkująca ten sam teren i mówiąca tym samym językiem, np. Polanie.

Pewniak
na teście

Słowianie – lud, który osiedlił się w Europie Środkowej i Wschodniej około VI w. n.e. Należeli do niego m.in. Polanie. Słowianami są Polacy, Rosjanie, Czesi, Słowacy, Ukraińcy itp.

Mezopotamia

Kraina geograficzna inaczej nazywana Żywnym Półksiężycem lub **Międzyrzeczem**, ponieważ leżała **między dwiema rzekami** – Eufratem i Tygrysem.

▲ Mezopotamia

Pewniak na teście

Warunki naturalne:

Pewniak na teście

- ◆ położenie: w Azji, nad Tygrysem i Eufratem, Euphrat wylewał co roku wiosną z powodu topnienia śniegów w górach Armenii; zalewaniu pól uprawnych zapobiegano, budując wały wokół pól i kanały, którymi spływała woda, oraz regularnie czyszcząc kanały (aby się nie zamulały) i dbając, by ich ujścia były otwarte,
- ◆ od północy i wschodu góry,
- ◆ od południa Zatoka Perska i Pustynia Arabska,
- ◆ klimat: suchy i gorący.

Sumerowie

- ◆ Pierwsze państwa Sumerów powstały około 4300–3750 lat p.n.e., jest to najstarszy znany lud, jaki zamieszkiwał tereny Mezopotamii,
- ◆ tworzyli państwa-miasta (główne: Ur i Uruk),
- ◆ **władzę sprawował król**, dowodził armią i był najwyższym kapłanem,
- ◆ uprawiali rolę i hodowali bydło,
- ◆ religia: **politeizm – wiara w wielu bogów**,
- ◆ twórcy pisma około 4000 lat p.n.e. – pismo obrazkowe, a następnie klinowe na glinianych tabliczkach.

Pewniak na teście

Pewniak na teście

▲ Pismo obrazkowe

▲ Pismo klinowe

KORZYŚCI Z WYNALEZIENIA PISMA

Możliwość utrwalenia i przetrwania:

- ◆ ważnych ustaleń, umów, postanowień (tworzenie dokumentów)
- ◆ informacji o ważnych wydarzeniach
- ◆ własnych myśli i obserwacji
- ◆ przekazywanych dotąd ustnie mitów, legend, opowieści o bogach i bohaterach

Pewniak na teście

▲ Stela z kodeksem Hammurabiego (fragment)

Hammurabi

Szamasz –
bóg słońca
i sprawiedliwości

Treść
kodeksu

Babilonia i Asyria

- ◆ **Najbardziej znany władca – Hammurabi**,
- ◆ **Kodeks Hammurabiego** („oko za oko, ząb za ząb”) – babiloński zbiór praw, spisane oraz uporządkowanie prawa cywilnego i karnego w XVIII w. p.n.e.; przepisy nie były jednakowe dla wszystkich, zależały od pozycji społecznej ofiary i winowajcy; kary dla niewolników były za to samo przestępstwo surowsze niż dla ludzi wolnych.

Pewniak na teście

Osiągnięcia ludów Mezopotamii (Sumerów)

- ◆ pismo obrazkowe, a następnie klinowe na glinianych tabliczkach,
 - ◆ jednolity **system miar wag, długości i powierzchni**,
 - ◆ zero i system sześćdziesiątkowy,
 - ◆ **koło**,
 - ◆ astronomia: pory roku (**podział roku na 12 miesięcy po 30 dni**) i astrologia,
 - ◆ **kalendź i zegar słoneczny** (podział doby na godziny, tej na 60 minut, a minuty na 60 sekund),
 - ◆ medycyna,
 - ◆ metalurgia,
 - ◆ wytapianie szkła,
- Pewniak
na teście
- ◆ budowle z cegły: pałace i wielopoziomowe świątynie – zikkuraty,
 - ◆ rzeźby i płaskorzeźby,
 - ◆ wiszące ogrody Semiramidy,
 - ◆ garncarstwo (wynalezienie koła garncarskiego) i naczynia ceramiczne,
 - ◆ **system irygacyjny** (sieć kanałów nawadniających pola),
 - ◆ tratwy umożliwiające podróże morskie (wynalezienie żagla),
 - ◆ handel (sprzedawali zboże, daktyle, tkaniny wełniane, ozdoby, broń, a kupowali drewno, złoto, rudy metali),
 - ◆ zbiór praw: **Kodeks Hammurabiego**,
 - ◆ armia asyryjska – armia państwa północnego w Mezopotamii, uważana za niezwykłą.

▲ Pozostałości zikkuratu, świątyni sumeryjskiej

Wielkie odkrycia geograficzne

Pewniak
na teście

Nowy Świat – to lądy odkryte w czasie wielkich odkryć geograficznych: Ameryka Południowa, Ameryka Północna, Ameryka Środkowa, Afryka (poza wschodnim i północnym wybrzeżem) oraz Australia i Oceania (odkryte w XVI w., ale skolonizowane dopiero w XVIII w.). W potocznym znaczeniu Nowy Świat to obie Ameryki.

Pewniak
na teście

Stary Świat – w związku z wielkimi odkryciami geograficznymi nazywano tak kontynenty znane przed odkryciami: Europę, zachodnie wybrzeża Azji z Indiami oraz wschodnie i północne wybrzeża Afryki. W potocznym znaczeniu Stary Świat to Europa.

Pewniak
na teście

▲ Nowy i Stary Świat

Pewniak
na teście

Falę wielkich odkryć geograficznych rozpoczęły dwa kraje: Hiszpania i Portugalia.

WIELKIE ODKRYCIA GEOGRAFICZNE

przyczyny

- ◆ wzrost zapotrzebowania na przyprawę, pachnidła, barwniki, owoce, jedwab
- ◆ poszukiwanie drogi morskiej do Indii (zajęcie lądowego szlaku handlowego przez Turków)
- ◆ postęp techniczny (kompas – urządzenie wyposażone w igłę magnetyczną zawsze wskazującą północ, nowe urządzenie nawigacyjne kierujące się układem gwiazd – astrolabium, szybsze i przystosowane do żeglugi oceanicznej okręty – karawele, dokładniejsze mapy)
- ◆ poszukiwanie złota
- ◆ chęć przygód
- ◆ chrystianizacja (pragnienie rozprzestrzeniania wiary chrześcijańskiej)

skutki

- ◆ podział nowych lądów między Hiszpanię i Portugalię
- ◆ powstanie nowych szlaków handlowych
- ◆ utrata znaczenia dawnych potęg handlowych (miast włoskich) i wzrost znaczenia portów na wybrzeżu atlantyckim
- ◆ sprowadzenie do Europy kruszców (złota i srebra) i spadek wartości pieniądza, rewolucja cen
- ◆ rozwój gospodarki towarowo-pieniężnej
- ◆ dualizm w rozwoju ekonomicznym Europy (na zachodzie przemysł, na wschodzie rolnictwo)
- ◆ rozwój banków
- ◆ nowe gatunki roślin i zwierząt (świnka morska, lama, indyk; kukurydza, ziemniaki, pomidory, fasola, tytoń, papryka, trzcina cukrowa)
- ◆ wyniszczenie cywilizacji Majów, Inków i Azteków
- ◆ rywalizacja kolonialna
- ◆ poszerzenie się wiedzy o świecie
- ◆ rozwój niewolnictwa – przywożenie do Ameryki tysięcy czarnych niewolników z Afryki (w nieludzkich warunkach transportu)

Pewniak na teście

Pewniak na teście

Pewniak na teście

Pewniak na teście

- ◀ Karawela – nowy rodzaj statków oceanicznych, które były lekkie, zwrotne, a dzięki ruchomym żaglom rejowym (prostokątnym) i łacińskim (trójkątnym) umożliwiały utrzymanie kursu niezależnie od kierunku, w którym wiał wiatr; koło sterowe umożliwiało prowadzenie statku w wybraną stronę, kadłub był stabilny dzięki balastowi (czyli dodatkowemu obciążeniu, przez który statek był cięższy), a na najwyższym maszcie znajdowało się bocianie gniazdo – specjalny punkt obserwacyjny

Pewniak na teście

wyprawy portugalskie

Bartolomeo (Bartłomiej) Diaz (1488*)

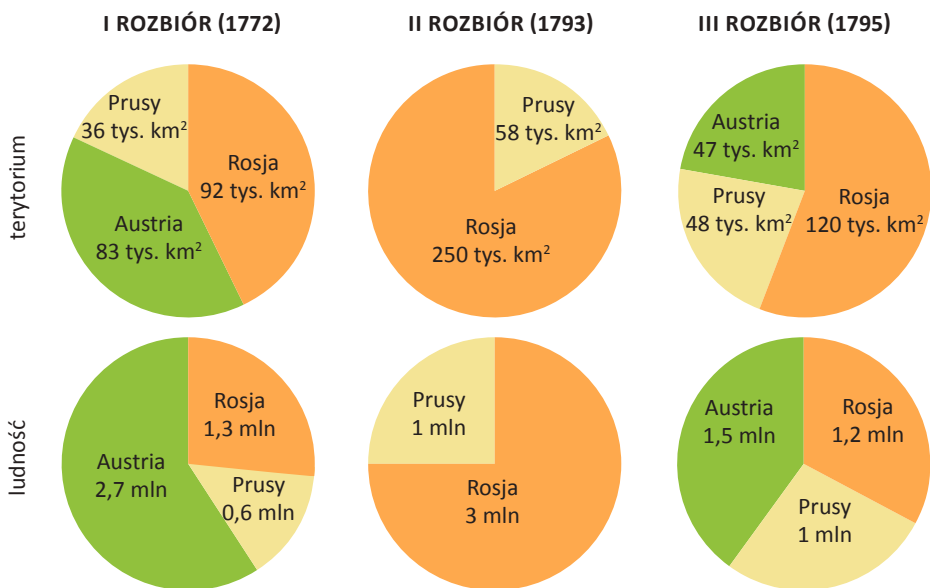
- ◆ opłynął Afrykę od południa (płynął wzdłuż wybrzeża z północy na południe)
- ◆ odkrył Przylądek Dobrej Nadziei

Vasco da Gama (1497–1498**)

- ◆ opłynął Afrykę
- ◆ dotarł w 1498 r. po raz pierwszy drogą morską do Indii (Kalikatu)

* Data odkrycia Przylądka Dobrej Nadziei.

** Pierwsza podróż Vasco da Gamy do Indii.

▲ Rozbiory Polski – straty terytorialne i ludnościowe

Przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.

wewnętrzne

- ◆ osłabienie kraju przez wojny toczone przez cały XVII w.
- ◆ zahamowanie rozwoju gospodarczego, zniszczenia i ubożenie kraju
- ◆ słabe wojsko o niskiej liczebności
- ◆ rządy przedstawicieli obcych dynastii
- ◆ *liberum veto* uniemożliwiające funkcjonowanie sejmu
- ◆ przywileje szlacheckie ograniczające władzę królewską i rozwój gospodarczy
- ◆ prywata i zacofanie polityczne magnaterii oraz szlachty
- ◆ szerząca się anarchia: konfederacje, rokoszki, bunty, konflikty między szlachtą, wojny domowe

zewnętrzne

- ◆ upadek międzynarodowego znaczenia Polski na skutek wojen w XVII w.
- ◆ wzrost potęgi krajów sąsiadujących (Rosji, Prus, Austrii) na skutek przeprowadzenia szeregu udanych reform dotyczących systemu zarządzania krajem i samej władzy królewskiej, a także szeregu zwycięstw wojennych i wzrostu możliwości finansowych i gospodarczych
- ◆ utrata wsparcia zewnętrznego, brak sojuszników
- ◆ niekorzystna sytuacja geopolityczna – słaba Rzeczpospolita otoczona trzema mocarstwami
- ◆ wtrącanie się krajów ościennych w sprawy wewnętrzne Polski

Anarchia – chaos w państwie i samowola jego obywateli, wywołane przez niezdolność władz państwowych do skutecznego sprawowania kontroli nad sytuacją w państwie lub przez brak władz państwowych.

Wielka Rewolucja Francuska (1789–1799)

Francja w XVIII w. była krajem bardzo szybko ubożejącym m.in. z powodu wystawnego stylu życia dworu królewskiego, który pochłaniał ogromne pieniądze ze skarbu państwa. Społeczeństwo dzieliło się wówczas na trzy stany:

- ◆ stan pierwszy – duchowieństwo, zwolnione z podatków, utrzymywało się z dziesięciny płaconej przez stan trzeci oraz dochodów z majątku (w momencie wybuchu rewolucji kler posiadał około 10% ziem francuskich),
 - ◆ stan drugi – szlachta, zwolniona z podatków, posiadająca prawo do obejmowania wysokich stanowisk państwowych (wyróżniano szlachtę rodową, czyli właścicieli majątków ziemskich, oraz szlachtę urzędniczą, czyli ludzi, którzy za pieniądze nabywali tytuły szlacheckie wraz ze stanowiskami),
 - ◆ stan trzeci, czyli chłopci i mieszcianie (zarówno miejska biedota, jak i bogaci oraz wykształceni kupcy czy rzemieślnicy – tzw. burżuazja), obłożeni licznymi podatkami, niemający dostępu do stanowisk państwowych; w momencie wybuchu rewolucji stan trzeci reprezentowało około 98% społeczeństwa francuskiego, a jego sytuacja powodowała rosnące niezadowolenie społeczne.
-
- ◆ 1789 r. – król Ludwik XVI postanowił nałożyć na stan trzeci nowe podatki i w tym celu zwołał posiedzenie Stanów Generalnych, czyli doradzających królowi przedstawicieli państwa (po raz pierwszy od 175 lat),
 - ◆ stan trzeci chciał uzyskać poprawę swojej sytuacji, ale król nie wyraził zgody,
 - ◆ przedstawiciele stanu obwołali się Zgromadzeniem Narodowym (potem zmienili nazwę na Konstytuanta) i przy wsparciu części szlachty oraz duchowieństwa zażądali opracowania konstytucji,
 - ◆ król zgodził się na to, ale wkrótce w mieście wybuchły pogłoski, że potajemnie zbiera wojsko, by rozbić Konstytuanta,
 - ◆ 14 lipca 1789 r. – podburzony przez te pogłoski lud uderzył na paryskie więzienie – Bastylię i zdobył je, rozpoczynając tym samym rewolucję, która błyskawicznie rozszerzyła się na cały kraj,
 - ◆ Konstytuanta zniosła obowiązki chłopów, pozbawiła przywilejów duchowieństwo i szlachtę oraz nałożyła na te stany podatki, a następnie opracowała Deklarację Praw Człowieka i Obywatela, która zrównała wszystkich obywateli, znosząc podział społeczeństwa na stany, i pozbawiła króla władzy absolutnej,
 - ◆ IX 1791 r. – uchwalono konstytucję Francji,

Pewniak na teście

Pewniak na teście

Pewniak na teście

Pewniak na teście

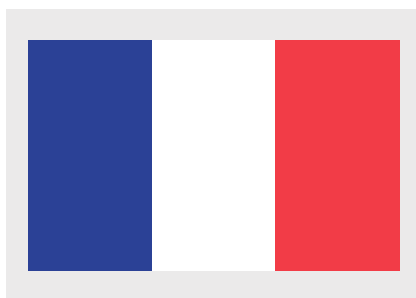
Pewniak na teście

Pewniak na teście

Pewniak na teście

▲ Flaga Królestwa Francji sprzed rewolucji

▲ Flaga Francji; kolory umieszczone na fladze symbolizują równość wymienionych grup społecznych: od lewej – szlachta, król, lud

Pewniak na teście

- ◆ konstytucja potwierdziła wszystkie ustalenia Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela, wprowadziła trójpodział władzy (władza ustawodawcza – Zgromadzenie Ustawodawcze, władza wykonawcza – król) oraz obsadzanie stanowisk państwowych na drodze wyborów, a król został zobowiązany do składania przysięgi, że będzie przestrzegał konstytucji,
- ◆ ustrój Francji przekształcił się w **monarchię konstytucyjną**,
- ◆ niezadowolenie społeczne nadal rosło, podtrzymywane przez coraz gorszą sytuację gospodarczą i brak sukcesów w wojnie z Austrią i Prusami,
- ◆ króla obwiniono o spiskowanie przeciw Francji,
- ◆ 1792 r. – zlikwidowano monarchię i ogłoszono republikę,
- ◆ 1793 r. – król Ludwik XVI i jego żona Maria Antonina zostali ścięci; aby opanować sytuację i kontrolować przeciwników rewolucji, władzę przejęli **radikalni rewolucjoniści – jakobini pod przewodnictwem Maksymiliana Robespierre’a** (nazwa pochodzi od ich siedziby, klasztoru św. Jakuba w Paryżu),
- ◆ 1793–1794 – czasy Wielkiego Terroru, kiedy jakobini wydawali wyroki śmierci na wszystkich zwolenników starego porządku i każdego, kogo choćby podejrzewali o antyrewolucyjne nastawienie,
- ◆ 1795 r. – jakobini zostali obaleni przez umiarkowanych rewolucjonistów, którzy stracili ich przywódców (ścięty został Robespierre) i uchwalili nową konstytucję, rządy w kraju przejęła pięcioosobowa rada – dyktoriał,
- ◆ dyktoriał również nie wykazał się skutecznością w reformowaniu pogrążonego w nędzy i chaosie kraju,
- ◆ 1799 r. – **władzę przejął na drodze zamachu stanu Napoleon Bonaparte.**

Pewniak na teście

Pewniak na teście

- ◀ Maximilien de Robespierre (1758–1794) – francuski adwokat, przywódca jakobinów, jeden z przywódców rewolucji francuskiej, utalentowany przywódca i reformator, ale też fanatyk odpowiedzialny za terror jakobiński; jego biografia jest potwierdzeniem tezy, że „rewolucja pożera własne dzieci”, gdyż początkowo sam siał terror i skazywał na śmierć na gilotynie tysiące przeciwników rewolucji, by ostatecznie po odsunięciu od władzy zostać skazanym na ścięcie na gilotynie

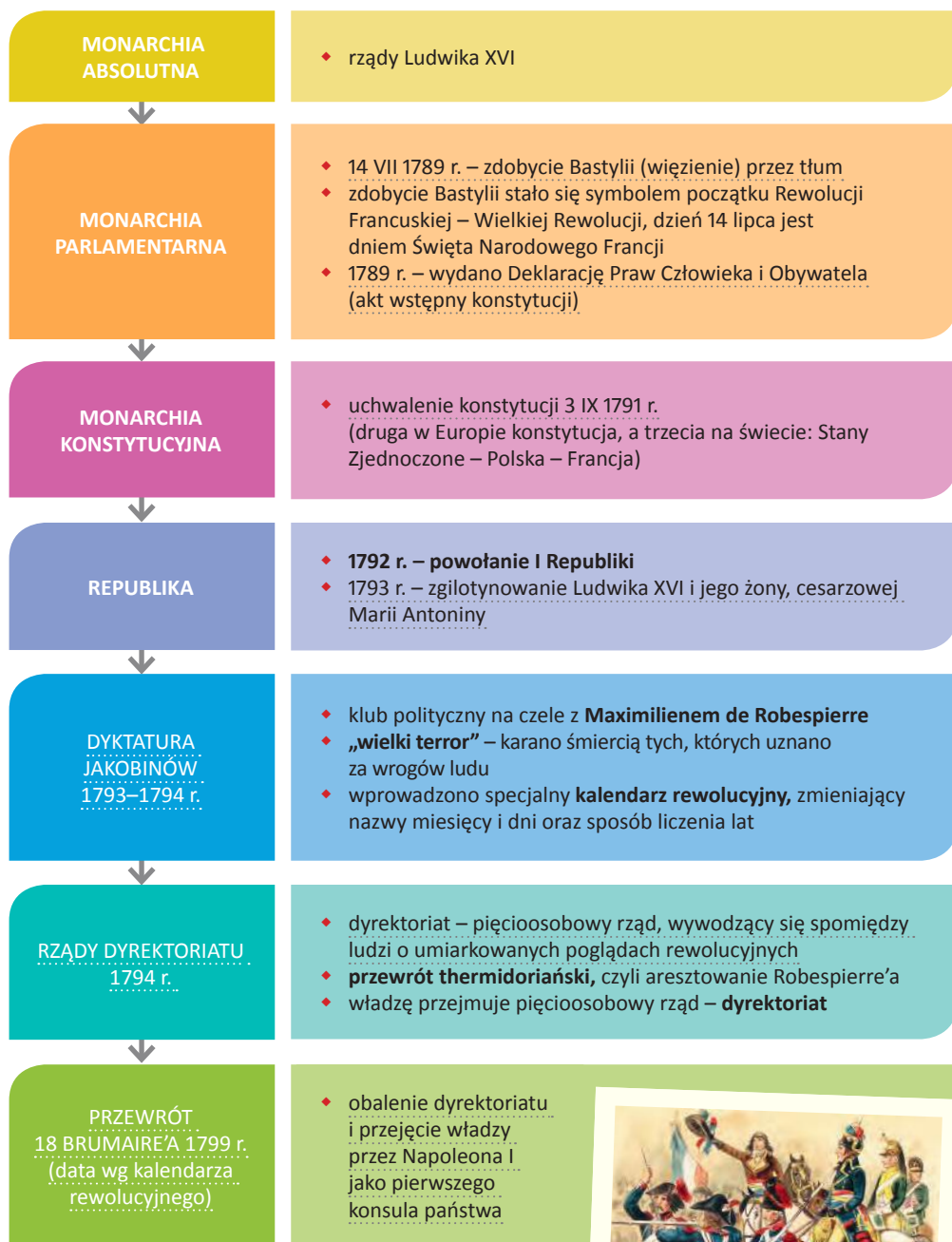
Pewniak na teście

▲ Gilotyna

Gilotyna – mechaniczne urządzenie do wymierzania kary śmierci za pomocą ścięcia głowy, dokonywanego przez opadające pionowo z góry skośne ostrze noża. Podczas rewolucji francuskiej była podstawowym narzędziem wykonywania wyroków przez jakobinów w okresie Wielkiego Terroru. Na gilotynie ścięci zostali m.in. król Ludwik XVI i jego żona Maria Antonina (w 1793 r.) oraz przywódca rewolucji, Maximilien de Robespierre.

Pewniak na teście

▲ Mundury z okresu Wielkiej Rewolucji (ilustracja z XIX-wiecznego leksykonu)

przyczyny

- ◆ nieudolne rządy Ludwika XV
- ◆ absolutystyczne rządy Ludwika XVI
- ◆ zły stan finansowy państwa – zadłużenie (wydatki na armię, dwór i rozrzutność Marii Antoniny)
- ◆ podniesienie podatków (płacił je tylko stan trzeci)
- ◆ klęski żywiołowe (susza, surowa zima, nieurodzaj, pomór bydła)
- ◆ podział społeczeństwa na trzy stany: szlachtę, duchowieństwo i stan trzeci, który stanowił ok. 98% społeczeństwa
- ◆ pragnienie bogatych mieszczan (burżuazji) uzyskania wpływu na rządy
- ◆ żądania stanu trzeciego zwołania Stanów Generalnych (doradczy organ króla) i dopuszczenia do rządów

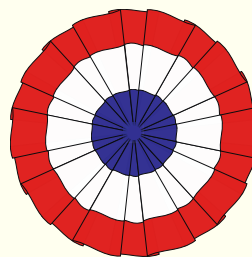
skutki

- ◆ Francja republiką
- ◆ uzyskanie przez Francuzów wolności: osobistej, słowa, wyznania, równości wobec prawa
- ◆ likwidacja przywilejów szlacheckich
- ◆ likwidacja feudalizmu: chłopci otrzymali ziemię na własność
- ◆ powstanie nowej klasy – burżuazji
- ◆ powstanie warstwy nowobogackich, którzy wzbogacili się dzięki dostawom dla armii lub korupcji
- ◆ na drodze awansu społecznego zaczęły liczyć się zdolności, a nie pochodzenie
- ◆ duża liczba ofiar, zniszczenia kraju i kultury, prześladowania kościoła i katolików, masakry i planowe niszczenie całych miast, prześladowania i morderstwa przedstawicieli szlachty, arystokracji i inteligencji
- ◆ nowa flaga (trójkolorowa), hymn (*Marsylianka*)

Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela (1789)

Pewniak na teście

- ◆ 1789 r. – uchwalenie przez Konstytuante Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela,
- ◆ **odejście od rządów absolutnych,**
- ◆ **wolność słowa i wyznania,**
- ◆ **równość wobec prawa,** wolność, braterstwo,
- ◆ suwerenność narodu francuskiego,
- ◆ **nienaruszalność prawa własności,**
- ◆ trójpodział władzy w kraju.

▲ Trójkolorowa rozetka – jeden z symboli rewolucyjnej Francji

WAŻNA INFORMACJA

Marsylianka – pieśń Wielkiej Rewolucji Francuskiej, obecnie hymn Francji.

*I naprzód marsz, Ojczyzny dzieci,
Bo nadszedł chwaltę naszej dzień.
To tyran przeciw nam zawiesił
Zbroczony krwawo sztandar ten. (x 2)
Słyszycie z bitew pól niesiony
Żołnierzy przeokrutnych ryk?
Już idą wam zaciągnać stryk,
By zarżnąć wasze syny, żony.*

*Do broni, bracia dziś!
Zewrzyjcie szyki wraz!
I marsz, i marsz!
By ziemię krwią
napoić, przyszedł czas!*

*Cóż chce służalczy tłum i znowy
Ludzi, co zdradę wszędzie ślą,
I łańcuch hańby już gotowy,
Czyżże kark skrępować chcą? (x 2)
Wstyd nasz, Francuzi, czy czujecie?
Czy wasza krew nie burzy się,
Że tyran wolnych wtłoczyć chce
Pod jarzmo, co niewolnych gniecie?
Do broni...*

▲ Rycina z XIX w. przedstawiająca pierwsze wykonanie Marsylianki przez jej autora, żołnierza i poetę Claude'a Josepha Rouget de Lisle'a

Epoka napoleońska

Okres napoleoński

- ◆ Napoleon Bonaparte – francuski polityk, dowódca wojskowy, Pierwszy Konsul Republiki Francuskiej w latach 1799–1804, a także Cesarz Francuzów w latach 1804–1814 i w roku 1815,
- ◆ urodził się we Włoszech na wyspie Korsyka i tam też wstąpił do wojska,
- ◆ brał udział w walkach na terenie Włoch w latach 1793–1794 po stronie sił popierających rewolucję francuską i Wielki Terror, wówczas awansował do stopnia generała,
- ◆ wysłano go do Egiptu, gdzie szybko zaczął odnosić coraz większe sukcesy militarne i zdobywać popularność,
- ◆ 1799 r. – przeprowadził zamach stanu, obalił rządy dyktatoratu i przejął władzę w kraju jako pierwszy konsul, a w 1804 r. koronował się na Cesarza Francuzów,
- ◆ jego pierwszą żoną była Józefina, z którą rozwiódł się w 1809 r.; warto też wspomnieć, że żywił uczucie do Polki, Marii Walewskiej,

Pewniak na teście

Pewniak na teście

▲ Cesarz Francuzów, Napoleon Bonaparte (1769–1821)

Pewniak na teście

Pewniak na teście

SZKOŁA PODSTAWOWA

na 100%

Historia to przedmiot ważny, ale trudny ze względu na obszerność materiału. Wsparciem jest **REPETYTORIUM SZKOŁA PODSTAWOWA Historia dla klas 4-6**, z którego uczeń dowie się, co jest najważniejsze. Książka prezentuje materiał z użyciem nowoczesnych rozwiązań graficznych – **ramki, tabele, schematy, wykresy** przyspieszą naukę.

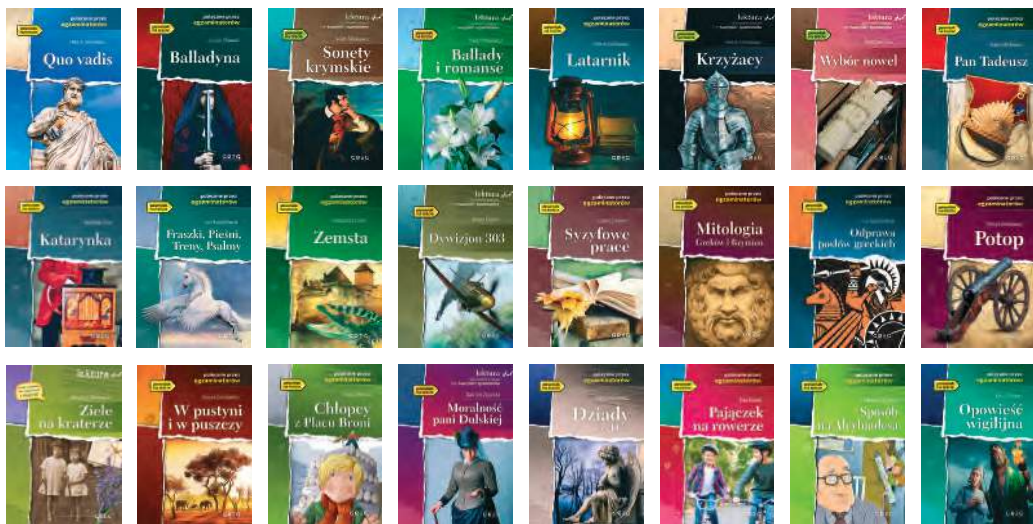
Uwzględniono treści, o które najczęściej uczniowie są pytani na sprawdzianach – wskazuje je **znaczek „pewniak na teście”**. Zadbano też o bogaty materiał ilustracyjny. Ogromnym atutem jest **omówienie na przykładach pracy z materiałami źródłowymi**. Jednym słowem jest to książka idealna dla każdego ucznia. Gorąco polecam!

mgr Bartosz Pawłowski

pewniak na teście

lektury Grega. Zaufaj sprawdzonej marce!

Najnowsze wydania zawierają **odpowiedzi na pytania z podręczników i testów**.

Pełnej oferty szukaj w najlepszych księgarniach.

GREG
WYDAWNICTWO

Wydawnictwo GREG
ul. Klasztorna 2B ■ 31-979 Kraków
www.greg.pl

ISBN 978-83-8186-220-2

9 788381 862202